

BERGEN TINGRETT

DOM

Avsagt: 30.05.2016

Saksnr: 15-185940MED-BBYR/02

Rettsens leder:
Tingrettsdommer Berit Sangolt

Meddommere:
Trond Inge Daviknes
Bjørg Borsholm

Den offentlige påtalemyndighet

Politiadvokat Linn Skaar Sætre

mot

Daranee Khadkham
Rune Fardal

Advokat Aksel Kayser
Advokat Eirik Nåmdal

DOM

Rune Fardal, er født 12.01.1959 og bor i Fjellveien 74, 5019 Bergen.

Darane Khadkham, er født 13.3.1960 og bor i Fjellveien 74, 5019 Bergen

Ved tiltalebeslutning av 16.11.2015 utferdiget av Statsadvokatene i Hordaland er de satt under tiltale ved Bergen tingrett for overtredelse av

I Straffeloven (1902) § 276 jf § 275 første ledd jf annet ledd

for i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning eller å skade, å ha forsømt en annens anliggender som han styrte eller hadde tilsyn med eller handlet mot den annens tarv. Utroskapen anses som grov, særlig fordi handlingen har voldt betydelig økonomisk skade eller den skyldige har ført uriktige regnskaper tilintetgjort, ubrukbargjort eller skjult regnskaper, bøker eller andre dokumenter

Grunnlag:

Gjelder nr. 1 Rune Fardal.

I egenskap av daglig leder i Ma Prosjekt AS (tidl. Dara AS, org nr 989313738) i perioden mai 2011 - konkursåpning 13.02.2012 i Bergen, har han handlet mot selskapets tarv ved at han gjentatt urettmessig har besørget selskapets inntekter overført til Dara Marine AS (tidl. Dara Utligger AS, org nr 894039442), med til sammen minst kr 617 211,-. Midlene er deretter tatt ut kontant, og har helt eller delvis blitt benyttet til formål som har vært Ma Prosjekt AS uvedkommende. Belastningene ble foretatt uten at det var stilt sikkerhet for selskapets tilgodehavende og/eller uten at det forelå formell og/eller reell avtale om kreditt.

II Straffeloven (1902) § 256 jf § 255

for i hensikt derved å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning, rettsstridig å ha avhendet eller på annen måte tilegnet seg en løsøre gjenstand som han hadde besittelsen av, men som helt eller delvis tilhørte en annen, eller forføydet over penger han hadde innfordret for en annen eller som på annen måte var betrodd ham. Underslaget anses som grovt, særlig fordi verdien av det underslåtte er betydelig.

Grunnlag:

Gjelder nr. 1 Rune Fardal.

I egenskap av daglig leder i Dara Marine AS (894039442) i tidsrommet mars/april 2013 i Bergen, avhendet han en bølgebryter som var i hans og/eller selskapets besittelse til ukjent tredjeperson. Handlingen var rettsstridig, idet Bølgebryteren forut for dette var solgt til Sandviksboder Kystkultursenter, som var blitt eier blant annet idet kjøpesummen var betalt. Handlingen ble utført i vinnings hensikt, og medførte tap for Kystkultursenteret minst tilsvarende den erlagte kjøpesummen på kr 550 000,-.

Subsidiært: Straffeloven (1902) § 277

for å ha påført eller utsatt noen for tap ved rettsstridig å ha forføydet over en gjenstand ved rettshandel etter at en annen har fått eller mot helt eller delvis erlagt vederlag er tilsagt eiendomsrett eller bruksrett til gjenstanden.

Grunnlag:

I egenskap av daglig leder i Dara Marine AS (894039442) i tidsrommet mars/april 2013 i Bergen, avhendet han ovenfor nevnte bølgebryter til ukjent tredjeperson, og forføydet derved rettsstridig over den, til tross for at Sandviksboder Kystkultursenter var blitt eier av gjenstanden. Dette medførte tap for Kystkultursenteret minst tilsvarende den erlagte kjøpesummen på kr 550 000,-.

III Straffeloven (1902) § 182 første ledd første straffalternativ

for i rettsstridig hensikt å ha benyttet som ekte eller uforfalsket et ettergjort eller forfalsket dokument

Grunnlag:

Gjelder nr. 1 Rune Fardal.

I perioden 2011-2013 i Bergen, har han ved en eller flere anledninger søkt opptak til psykologistudier ved Universitetet i Bergen og har brukt som grunnlag for søknaden vitnemål fra videregående skole som han hadde forfalsket eller ettergjort, ved å endre flere av tallkarakterene. Alt med hensikt å få adgang til studiene til tross for at han ikke hadde de kvalifikasjonene som krevdes.

IV Bokføringsloven § 15 første ledd første punktum jf § 7 første ledd

for som bokføringspliktig vesentlig å ha unnlatt å bokføre alle opplysninger som var nødvendige for å kunne utarbeide spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering som nevnt i loven § 5

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til dette:

a)

Gjelder begge

I egenskap av daglig leder og/eller som styreleder i MA Prosjekt AS (989313738), i Bergen, unnlott han/hun i perioden mai 2011 frem til konkursåpning 13.02.2012, helt eller delvis å føre eller sørge for føring av selskapets regnskaper, eller medvirket til dette.

b)

Gjelder nr. 1 Rune Fardal.

I egenskap av daglig leder og styreleder i Dara Marine AS (894039442), i Bergen, unnlott han i perioden mai 2011 til konkursåpning 25.10.2012, helt eller delvis å føre eller sørge for føring av selskapets regnskaper, eller medvirket til dette.

V Ligningsloven § 12 - 1 nr 1 bokstav d

for på annen måte vesentlig å ha overtrådt bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, jf § 4-7 nr 1 a) for å ha unnlatt å innlevere selvangivelse med vedlegg innen utgangen av mai i året etter inntektsåret

Grunnlag:

Gjelder nr. 1 Rune Fardal.

I egenskap av daglig leder i MA prosjekt AS, unnlott han å levere selvangivelse med vedlegg til Skatt Vest for inntektsåret 2010 innen utgangen av mai 2011.

VI Skattebetalingsloven § 18 - 1 første ledd første straffalternativ

for som pliktig til å foreta forskuddstrekk etter kapittel 5, forsettlig eller grovt uaktsomt å ha unnlatte å foreta eller sørge for at det blir foretatt beregning og trekk, herunder separering etter § 5-12

Grunnlag:

Gjelder begge

I egenskap av daglig leder og/eller som styreleder i MA Prosjekt AS (989313738), i Bergen, unnlot han/hun for terminer 2, 3, 4, 5 og 6 i 2010, samt alle terminer i 2011, å gjennomføre forskuddstrekk i lønnsutbetalinger til ansatte i selskapet, herunder beregne og separere forskuddstrekket samt holde det tilbake og adskilt fra virksomhetens øvrige midler.

Forskuddstrekk skulle ha vært foretatt med kr 102 873,-, senere omberegnet til kr 84 053,-.

Hovedforhandling ble holdt 7. – 10. mars 2016. De tiltalte møtte. Tiltalte Fardal erkjente seg skyldig etter post V og VI, delvis skyldig etter post IVa, for øvrig ikke skyldig. Tiltalte Khadkam erkjente seg ikke skyldig.

Retten mottok forklaring fra ni vitner, og det ble foretatt slik dokumentasjon som framgår av rettsboken.

Aktor la ned påstand om at tiltalte Fardal dømmes i samsvar med tiltalebeslutningen til fengsel 10 måneder, hvorav fem måneder betinget med en prøvetid på tre år. Det ble videre lagt ned påstand om at tiltalte Fardal dømmes til tap av retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet, herunder å være daglig leder, inneha ledende stilling, eller sitte i noe styre for en periode av tre år. Det ble også lagt ned påstand om at tiltalte Fardal dømmes til å betale kr. 550.000 i skadeserstatning til Sandviksboder Kystkultursenter AS

Forsvarer for tiltalte Fardal la ned slik påstand:

1. Rune Fardal frifinnes for tiltalebeslutningens post I, II, III og IVb.
2. Rune Fardal anses for øvrig på mildeste måte
3. Rune Fardal frifinnes for erstatningskrav
4. Rune Fardal frifinnes for krav om rettighetstap

Aktor la ned påstand om at tiltalte Khadkam dømmes i samsvar med tiltalebeslutningen til betinget fengsel i 15 dager, med to års prøvetid. Det ble videre lagt ned påstand om at tiltalte Khadkam skal dømmes til tap av retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet, herunder å være daglig leder, inneha ledende stilling eller sitte i noe styre for en periode av tre år.

Forsvarer for tiltalte Khadkam la ned påstand om at tiltalte frifinnes.

Rettenns vurdering

Bakgrunnen for tiltalen:

Fardal er tidligere marinejeger fra forsvaret, før han gikk over til egen virksomhet, blant annet med produksjon av utliggere/flytebrygger. De to tiltalte er ektefeller. De møttes i 1999 og giftet seg i 2000. De har ett barn sammen.

Fardal har forklart at forretningsdriften deres er tuftet på at Khadkam tilfører kapital, mens han har kunnskapen. Han har beskrevet at hun har lånt ca to millioner kroner fra familie og venner i Thailand i årenes løp, som har gått inn i driften av de forskjellige selskapene ekteparet har, og har hatt. Khadkam har også et enkeltmannsforetak, hvorfra hun leier ut produksjonsutstyr til aksjeselskapene.

Innledningsvis bemerker retten at Fardal har forklart at Khadkam har vært svært lite involvert i selskapene. Hun har vært styreleder og den som har skaffet til veie penger, mens det er Fardal som har stått for det praktiske og den daglige drift. Fardal har forklart at Khadkam ikke kjenner det norske regelverket, noe hun selv også bekreftet. Fardal har og forklart at ingen av de to hadde innsikt i regnskapene, dette overlot de til regnskapsfører. Det var Fardal som hadde kontakt med de ansatte, regnskapsfører mv.

Khadkam selv har bekreftet det Fardal har forklart.

Hver for seg og sammen står de, og har stått, bak flere selskap. Av interesse i nærværende sak, er følgende selskap:

MA Prosjekt AS (tidligere Dara AS frem til 8. februar 2012), hvor tiltalte Khadkam var eeneier og styrets leder, mens tiltalte Fardal var daglig leder. Selskapet drev hovedsakelig med produksjon og salg av flytebrygger. Selskapet ble tatt under konkursbehandling 13. februar 2012.

Dara Marine AS (tidligere Dara Utligger frem til 25. januar 2012), hvor tiltalte Fardal var eeneier, styreleder og daglig leder. Selskapet ble stiftet 1. april 2009, og ble tatt under konkursbehandling 25. oktober 2012.

Rune Fardal ENK, enkeltmannsforetak hvor tiltalte Fardal drev pedagogisk-psykologisk rådgivningstjeneste. Selskapet ble tatt under konkursbehandling 19. februar 2014. Bobehandlingen ble innstilt 24. oktober 2014.

Dara Khadkam ENK, enkeltmannsforetak hvor bransje er oppgitt å være produksjon av "annet flytende materiell".

Dara AS nytt selskap som ble stiftet 23. november 2012.

Nærmere om rettens bevisvurdering

Retten legger ved bevisvurderingen til grunn at enhver rimelig tvil skal komme de tiltalte til gode. Bevisførselen i denne saken er til dels preget av at forholdene er gamle. Bevisførselen er også preget av at det som fremstår som en rotete og uoversiktlig regnskapsførsel m.v. i de aktuelle selskaper.

Retten foretar en separat vurdering av skyldspørsmålet for de ulike hendelsene, og for hver av de tiltalte.

Post I

Post I gjelder grov utroskap overfor MA Prosjekt AS (tidligere Dara AS) ved at tiltalte Fardal skal ha handlet mot selskapets tarv ved at han gjentatt urettmessig besørget selskapets inntekter overført til Dara Marine AS (tidligere Dara Utligger AS), og at de overførte midlene deretter ble tatt ut kontant og helt eller delvis benyttet til formål som har vært MA Prosjekt AS` uvedkommende.

Tiltalte Fardal har erkjent at penger tilhørende MA Prosjekt AS gikk inn på Dara Marine AS sin konto. Han har forklart at en del av innbetalingene som skulle vært til MA Prosjekt AS, gikk til Dara Marine AS. Bakgrunnen for dette var at han sommeren 2011 hadde problemer med å logge seg inn på nettbanken i Postbanken som MA Prosjekt AS benyttet. Årsaken var at Postbanken ble sammenslått med DnB, og dette skapte utfordringer med bankens nettbank. Han mente dette gjaldt 11 fakturaer i en tomånedersperiode våren/sommeren 2011. Han ba derfor kundene betale til Dara Marine AS i stedet for til MA Prosjekt AS. Fardal har forklart at han gjorde dette fordi han måtte finne en løsning i en travel periode. Han var opptatt med produksjon på dagtid og kontorarbeid om kvelden. Han har forklart at han fikk beskjed av regnskapsfører Håkon Hansen at han ikke kunne gjøre det slik han gjorde. Fardal har forklart at han tok pengene ut fra Dara Marine AS sin konto, og benyttet midlene til MA Prosjekt AS sine prosjekter.

Fardal har også redegjort for at både han og hans kone har skutt inn penger i MA Prosjekt AS, og at de egentlig har penger til gode.

Tiltaleposten gjelder grovt utroskap. Utroskap kan begås av den som styrer med eller har tilsyn med "en annens anliggender". Som daglig leder styrte Fardal utvilsomt med MA Prosjekt AS.

Den straffbare handling Fardal er tiltalt for, er å ha handlet mot selskapets tarv. For at han skal kunne domfelles, kreves det i tillegg at han har handlet forsettlig, og i enten den hensikt å skade den representertes tarv, eller å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning.

Det er nær sammenheng mellom straffeloven (1902) § 276 jf. § 275 og de plikter aksjeloven stiller, i tillegg til det som følger av ulovfestede regler. Det er i rettspraksis lagt

til grunn at bestemmelsen har nær sammenheng med den ulovfestede lojalitetsplikt som gjelder i kontraktsforhold.

Det er på det rene at penger tilhørende MA Prosjekt AS har gått inn på Dara Marine AS sin konto, ved at MA Prosjekt AS sine kunder har betalt til Dara Marine AS sin konto, og at pengene nesten umiddelbart har blitt tatt ut fra Dara Marine AS sin konto, i kontanter. Dette er også erkjent av tiltalte Fardal.

Det er videre på bakgrunn av bevisførselen på det rene at i flere tilfeller er Dara Marine AS sitt kontonummer oppført på fakturaer tilhørende MA Prosjekt AS og/eller at Fardal i ettertid har ringt kundene og bedt de betale til konto tilhørende Dara Marine AS i stedet for til MA Prosjekt AS.

Enn videre er det ubestridt at flere fakturaer som er levert regnskapsfører ikke er de samme som er levert kunden. Retten har for dette vektlagt forklaringene fra borevisor Ragnar Pettersen, regnskapsførerne i henholdsvis MA Prosjekt AS og Dara Marine AS, Camilla Teigen og Håkon Hansen, samt bistandsrevisor Kristine Marthinussen.

Ragnar Pettersen, st.aut. revisor, og oppnevnt som borevisor av Bergen tingrett 13.2.2012, har forklart at det i selskapene de to tiltalte hadde, blant annet var mange transaksjoner mellom nærstående. Herunder kjøp og salg av driftsmidler og leieforhold. Han har også forklart at det var mange beløp som var ført mellom alle de involverte personer og selskap, samt en mengde kontanttransaksjoner. Det var derfor vanskelig å få oversikt over de reelle forhold/de reelle mellomværende. De to tiltalte brukte i følge Pettersen selskapet/-ene som sin private lommebok, langt utenfor aksje- og selskapslovgivningens regler. Han forklarte at det hele var særdeles uoversiktlig og rotete.

Camilla Teigen, som har vært regnskapsfører for MA Prosjekt AS, har forklart at det var utfordrende å føre regnskapene for selskapet. Hun forklarte at det gikk mange transaksjoner frem og tilbake mellom de ulike selskapene de tiltalte var delaktige i, at det ikke var rutiner for utstedelse av faktura på alle salg, og at det slik ikke ble betalt moms av salgsbeløpet, videre at når hun fikk bilagene, så kom det gjerne bilag fra Dara Marine AS i mappen til MA Prosjekt AS. Hun forklarte videre at hun flere ganger forsøkte å få Fardal til å innrette seg etter de lovpålagte krav, uten at det førte til noen endring. Teigen førte regnskapene frem til konkursåpningstidspunktet.

Håkon Hansen var regnskapsfører for Dara Marine AS. Han har forklart at det tidvis kunne være vanskelig å få bilag i tide, og tilstrekkelig. Han mente dette like gjerne skyldtes kapasitet som vilje. Det hele var rotete, og Fardal fremsto som med manglende kompetanse. Han forklarte videre at nærmere konkurstidspunktet fremsto Fardal mer med uvilje. Det var blant annet en del faktura som gikk ut, som ikke ble gjort opp, penger kom inn via giro fra andre selskap, og så ble pengene tatt ut samme dag. Dette var i tiden før

konkursen. Hansen var av den oppfatning av at det åpenbart var noe som ikke stemte, men Hansen fikk ingen forklaring fra Fardal på kontantuttakene.

Når det gjelder det forholdet tiltalen gjelder, har st.aut. revisor Pettersen forklart at det er uvanlig at innbetaling til et selskap går til et annet, og videre at det umiddelbart blir tatt ut i kontanter. Pettersen forklarte at Fardals forklaring om nettbanktrøbbel var merkelig. Det som gjorde han skeptisk, var videre at flere av fakturaene som ble betalt til Dara Marine AS, hadde påført kontonummeret til MA Prosjekt AS på, men betalingen gikk likevel til Dara Marine AS. Også det forhold at kontonummer var fjernet på enkelte fakturaer gjorde han skeptisk.

Kristine Marthinussen er bistandsrevisor i Skatt Vest, og tilknyttet Vest politidistrikt. Hun har gjennomgått de økonomiske anliggender blant annet knyttet opp mot de forhold tiltalebeslutningen gjelder. Hun bekreftet forklaringen blant annet fra Pettersen, at når penger har gått inn på Dara Marine AS sin konto, har de gått ut derfra kontant samme dag. Slik som de øvrige som har forklart seg om dette forholdet, forklarte Marthinussen at regnskapet var såpass rotete at det var vanskelig å etterprøve i ettertid. Marthinussen har videre forklart at det er betalinger fra 13 fakturaer som har gått inn på konto tilhørende Dara Marine AS, i stedet for til MA Prosjekt AS, hvor de var hjemmehørende.

De sentrale spørsmål for retten er om Fardal har handlet mot selskapets tarv, og om han i så fall har handlet forsettlig og i enten den hensikt å skade selskapets tarv, eller å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning.

Rettens flertall, meddommerne, er kommet til at Fardal ikke kan straffes for utroskap mot MA Prosjekt AS.

Rettens flertall mener at påtalemyndigheten ikke har maktet å føre tilstrekkelige bevis for at Fardal med forsett har handlet mot selskapets tarv, og heller ikke at dette har skjedd med vinnings hensikt/i den hensikt å skade selskapets tarv. Vel er det så at alt av regnskap er rotete og uoversiktlig grunnet Fardal selv. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig til å bevise at vilkårene etter straffebestemmelsen er overtrådt. Flertallet er også i tvil om det *er* handlet mot selskapets tarv.

Flertallet viser for det første til at det i følge tiltalebeslutningen skal være 617 211 kroner som er feilaktig ført til Dara Marine AS, mens borevisor Pettersen mente det var 225 000 kroner som ikke kunne direktespores. Samtidig åpnet Pettersen for at det også kunne være kroner 0.

Flertallet ser at Fardals forklaring om at pengene er brukt til å dekke utgifter for MA Prosjekt AS fremstår noe uklar all den tid flere av disse utgiftene er dekket i tid før kontantuttakene, men mener likevel det hele mer fremstår som rotete forretningsdrift og

sammenblanding mellom selskapsøkonomi og privatøkonomi, og selskapsøkonomi i forhold til flere av selskapene Fardal var delaktig i. Dette understøttes etter flertallets syn av Pettersens forklaring av at det også var gått penger andre veien, inn til MA Prosjekt AS. Khadkam forklarte da også at hun hadde lånt penger til MA Prosjekt AS, uten at hun visste hvor mye. Hun har forklart at når det var behov for penger, overførte hun fra Thailand. Hun har forklart at hun har en del penger selv, i Thailand, samt at hun har lånt fra venner og familie. Per nå har hun lånt ca to millioner kroner fra familie og venner til forretningsdrift for de forskjellige selskapene ekteparet er delaktig i.

Flertallet peker også på at selv ikke Marthinussen, som har vært grundig i sitt arbeid, har kunne gjennomgått alt materiell, på grunn av det rotete regnskapet. Slikt rot er Fardals ansvar, og skal ikke føre til at han behandles mildere enn om det var mer ryddig regnskap, men ingen av de profesjonelle aktørene har kunnet si med sikkerhet at de har gjennomgått alt materiell og heller ikke at kontantuttakene ikke har gått til formål i MA Prosjekt AS sin interesse. Herunder viser flertallet til at heller ikke Marthinussen kunne utelukke at pengene var gått tilbake til MA prosjekt AS i en eller annen form. Tvert i mot er det etter bevisførselen mer sannsynlig at Fardal har penger til gode i selskapet enn det motsatte. Denne usikkerheten må komme Fardal til gode.

Flertallet legger derfor til grunn Fardals forklaring om at pengene er gått tilbake til MA Prosjekt AS, blant annet ved å dekke utestående.

Flertallet føyer til at det forhold at det ikke er notoritet rundt pengeuttakene, ikke kan tillegges nevneverdig vekt i denne sammenhengen, all den tid det var et generelt rot rundt Fardals engasjementer. Det er ikke det samme som at det foreligger straffbare forhold. Flertallet ser ikke bort fra at tiltalte Fardal forsettlig og med vinnings hensikt har handlet mot selskapets tarv, mye kan tyde på det, men flertallet kan ikke se bort fra at det hele dreier seg mer om rot og manglende kunnskap enn om bevisste handlinger. På denne bakgrunn mener flertallet det foreligger slik tvil at Fardal må frifinnes.

Rettens mindretall, fagdommeren, har funnet det hevet over enhver rimelig og forstandig tvil at Fardal forsettlig, og med vinnings hensikt, har handlet mot selskapets tarv. Avgjørende for rettens mindretall har vært endringene i fakturaene, noe som mindretallet mener vanskelig kan forklares annerledes enn bevisste handlinger i hensikt å unndra midler fra MA Prosjekt AS. Mindretallet viser til at de fakturaer som er levert til regnskapsfører ikke er de samme som er levert kunden, herunder er det på kundens faktura påført kontonummeret tilhørende Dara Marine AS, mens det ikke står kontonummer på de fakturaer som er levert regnskapsfører. I andre tilfeller har kunder fått muntlig beskjed av Fardal om å benytte et annet kontonummer enn det som fremgår av fakturaen. I denne sammenhengen fester ikke mindretallet lit til tiltaltes forklaring om at pengene er gått til å betale fordringer og annet knyttet til MA Prosjekt AS.

Mindretallet peker videre på at Fardals beskrivelse av bakgrunnen for hvorfor pengene ble ført til Dara Marine AS sin konto, er lite troverdig. Spesielt i lys av at fakturaer som er gått ut til kunder er annerledes enn de som er sendt til regnskapsfører m.v., kan forholdene etter mindretallets syn vanskelig forklares annerledes enn bevisste handlinger. Mindretallet mener Fardals beskrivelse av nettbankproblemene ikke står til troende. Mindretallet mener det er usannsynlig at nettbankproblemene varte nesten hele sommeren slik som forklart av Fardal. Mindretallet viser herunder til Marthinussens forklaring om at Fardal benyttet samme nettbank privat i samme periode.

Tiltalte Fardal blir etter dette å frifinne i tråd med flertallets votum.

Post II – tiltalte Fardal

Tiltaleposten gjelder salget av en bølgebryter/brygge. Spørsmålet for retten er om Fardal har begått underslag av en solgt brygge, subsidiært om han har gjort seg skyldig i svikaktig dobbeltsalg.

Det er på det rene at det ble inngått avtale om salg av en bølgebryter fra Dara Marine AS til Sandviksboder Kystkultursenter (heretter benevnt Kystkultursenteret). Kjøpesummen var avtalt til kroner 550 000. Betalingen skulle skje etter hvert som bølgebryteren ble produsert. Av kjøpekontrakten fremkommer at produksjonstiden var en måned, og at levering skulle skje i februar/mars 2012. Den aktuelle bølgebryter var av standard utførelse.

Det er dokumentert betalinger fra Kystkultursenteret til Dara Marine AS (Dara Utligger AS) på kroner 250 000 den 23. februar 2012, kroner 250 000 den 29. februar 2012 og kroner 50 000 den 29. mars 2012. Etter kontrakten gjensto det da kroner 10 000 å betale av kjøpesummen, som Kystkultursenteret holdt tilbake. Egil Sunde, daglig leder ved Kystkultursenteret, har forklart at beløpet ble holdt tilbake etter avtale med Fardal.

Det var Dara Marine AS (Dara Utligger AS) som i følge avtalen skulle montere og forankre bryggene. Dette skulle skje når Kystkultursenteret hadde skaffet de nødvendige tillatelser fra kommunen. Det tok tid for Kystkultursenteret å fremskaffe godkjenning for bølgebryterne, først utpå høsten 2012 var tillatelsene på plass. Den 4. desember 2012 leverte Fardal søknad om ansvarsrett i forhold til utlegging av bølgebryteren, og dette ble godkjent 2. januar 2013. Først på dette tidspunktet kunne bølgebryteren legges ut.

Det er på det rene at Kystkultursenteret ikke har fått bølgebryteren de har betalt for.

Tiltalte Fardal har forklart at på grunn av at det tok såpass lang tid for Kystkultursenteret å få på plass de nødvendige tillatelsene, solgte han bølgebryteren som var tiltenkt Kystkultursenteret til en annen kjøper. Han har videre forklart at bølgebryterne har standard mål, det var to brygge-elementer på 12 meter hver som skulle kobles sammen. Da

elementene var ferdig produsert, i mars 2012, kontaktet han Kystkultursenteret angående mottak av elementene, men de hadde ikke anledning til å ta i mot elementene da på grunn av at tillatelsene ikke var i orden. Da det ble klart at elementene kom til å bli liggende, ble de videresolgt til en annen kunde. Dette var i april. Da Kystkultursenteret utpå sommeren varslet at tillatelser nærmet seg, startet Fardal arbeidet med å kjøpe inn råstoff for bølgebryteren. Fardal har videre forklart at han ikke orienterte Kystkultursenteret om at bølgebryteren ble videresolgt. Det tar en til to uker å produsere en ny bølgebryter av den størrelsen Kystkultursenteret skulle ha, og slik kunne han lett produsere en ny når dette ble aktuelt. Imidlertid ble selskapet satt under konkursbehandling, og derved kunne bølgebryteren ikke produseres. Det var ikke dialog med bostyrer om bølgebryteren skulle fullføres. Det innkjøpte råstoffet kunne han ikke benytte i det nystartede selskapet.

Sunde fra Kystkultursenteret har forklart at han hadde løpende kontakt med Fardal, både per telefon og e-post. Sunde møtte også opp på produksjonsstedet den 30. mars 2012 for å se på bølgebryteren. Han har forklart at han ikke husker hva som ble sagt, men mente bestemt at intensjonen var at bølgebryteren skulle ligge der frem til søknadsprosessen var ferdig. Sunde har forklart at Fardal aldri sa noe om at det var en ulempe for han at bølgebryteren lå ved produksjonsstedet, og at han aldri kommuniserte at bølgebryteren var solgt videre.

Den 25. mars 2012 sendte Fardal e-post til Sunde med blant annet slikt innhold:

"Hei!

Viser til telefon der du antydte at dere måtte gjennom en ny søknadsprosess. Antar det kan ta en måneds tid minst.

Vi har bryggene lagret her hos oss i mellomtiden.

...

Gi beskjed når det blir en avklaring vedr. lokalitet for montering og evt. tidspunkt".

Som beskrevet ovenfor er det på det rene at bølgebryteren ble solgt videre til en annen kjøper, og at Kystkultursenteret aldri har fått slik bølgebryter de har betalt for. Dara Marine AS (Dara Utligger AS) ble tatt under konkursbehandling 25. oktober 2012.

Det følger av straffeloven (1902) § 255 annet ledd, at bestemmelsen ikke kommer til anvendelse for handling som går inn under § 277, som er tiltalepostens subsidiære bestemmelse. Retten behandler derfor den subsidiære tiltaleposten først.

Spørsmålet for retten er derved om tiltalte har brutt straffeloven (1902) § 277 slik som beskrevet i tiltalebeslutningen post IIs subsidiære post.

§ 277 rammer visse former for kontraktsbrudd, blant annet svikaktig dobbeltsalg. Bestemmelsen krever at partene har kommet lenger enn selve avtaleinngåelsen, noe som

var tilfellet i nærværende sak. Det er på det rene at Kystkultursenteret hadde betalt kroner 550 000 av det avtalte vederlaget på kroner 560 000. Det strafferettslige vernet inntreer i utgangspunktet når kjøper har fått eiendomsretten til formuesgodet, eller er tilsagt eiendomsrett til formuesgodet. Dersom kjøperen har betalt helt eller delvis vederlag for formuesgodet, er det imidlertid ikke et krav om at eiendomsretten formelt er gått over på kjøper, jf. Ot.prp.nr.75 (1948) side 40 – 41, Ot.prp.nr.22 (2008-2009) og kommentarutgaver.no om bestemmelsen. Det avgjørende er i slike tilfeller at kjøperen har fått rett til ett bestemt formuesgode. Nettopp dette mener retten var tilfellet i nærværende sak. Retten har funnet det bevist at selv om bølgebryteren var av standard utførelse, sto den i dette tilfellet til Kystkultursenterets disposisjon og at det var akkurat denne bølgebryteren som var Kystkultursenteret sin.

Ved vurderingen har retten vektlagt Sundes forklaring, herunder at han, av Fardal på produksjonsstedet, hadde blitt vist bølgebryteren, at bølgebryteren først ble satt under produksjon etter at første rate av betalingen ble betalt, samt at praksis hos tiltalte Fardal ikke var å ha bølgebrytere stående, men kun produsere etter bestilling og betaling. Sammenholdt med at tiltalte Fardal i e-post til Kystkultursenteret skrev at "*Vi har bryggene lagret her hos oss i mellomtiden*", mener retten at bølgebryteren var individualisert på en slik måte at det må legges til grunn at det var Kystkultursenteret sin. Retten bemerker at Sundes forklaring om dialogen med tiltalte Fardal også understøtter dette.

På denne bakgrunn mener retten at varen Kystkultursenteret hadde betalt for, var tilstrekkelig individualisert i straffeloven § 277 sin forstand.

Straffbarhet etter § 277 er videre betinget av at handlingen "påfører eller utsetter noen for tap". Kystkultursenteret har uomtvistelig blitt utsatt for tap i og med at de har betalt for en bølgebryter de ikke har fått. Under de omstendighetene som er beskrevet ovenfor, legger retten til grunn at Fardal har handlet forsettlig, og han blir å domfelle for overtredelse av § 277 slik som beskrevet i tiltalebeslutningen post IIs subsidiære post.

Retten føyer til at selv om Fardal i retten har forklart at han hadde tanke om å bygge ny bølgebryter til Kystkultursentert, endrer dette ikke rettens vurdering, all den tid bølgebryteren var individualisert som Kystkultursenteret sin på dette tidspunktet, jf. ovenfor.

På grunn av at straffeloven § 277 kommer til anvendelse, utelukker det domfellelse for underslag. Retten ser derfor ikke grunn til å gå inn på tiltalepostens prinsipale post, jf. straffeloven (1902) § 255 annet ledd som beskrevet ovenfor.

Fardal domfelles i tråd med tiltalebeslutningen post IIs subsidiære post.

Erstatningskrav: Det følger av aksjeloven § 17-1 at blant andre daglig leder kan bli erstatningsansvarlig for skade som vedkommende forsettlig eller uaktsomt har voldt i nevnte egenskap.

Kystkultursenteret har krevd erstatning for kroner 550 000 med tillegg av renter og omkostninger. Beløpet tilsvare det beløp de betalte for bølgebryteren de ikke fikk. På bakgrunn av det som fremkommer ovenfor, mener retten det er klart at vilkårene for å idømme erstatning er til stede, og kravet idømmes som begjært.

Post III – tiltalte Fardal

Tiltaleposten gjelder tiltaltes bruk av et forfalsket vitnemål.

I 2013 søkte Fardal opptak til årsstudium i psykologi ved Universitet i Bergen. Sammen med søknaden vedla han vitnemål fra Ski videregående skole i 1980. På vitnemålet er karakterene i alle fag skrevet både med tall og bokstaver, og alle karakterene er skrevet for hånd. For flere av karakterene er det forskjell mellom tallkarakteren og de skrevne karakterene. Universitetet oppdaget dette ved behandlingen av søknaden, og kontaktet Ski videregående skole for å få bekreftet karakterene. Det ble avdekket at Fardal hadde endret åtte av karakterene som var skrevet med tall, mens han ikke hadde endret det som var skrevet med bokstaver. Dette er bekreftet i retten ved dokumentert vitnemål.

Det er på det rene at Fardal ikke ville kommet inn på studiet med sine egentlige karakterer.

Fardal har forklart at han ikke forfalsket vitnemålet for å komme inn på studiene ved universitetet, men at han forfalsket vitnemålet for å vise hvor lett det var å gjøre dette. Han har forklart at han er aktiv innen mange felt, og ved en anledning, i tid før 2013, skulle han bevise hvor lett det var å forfalske vitnemål. Hensikten var å "avsløre" en person i USA som utga seg for å ha en kompetanse Fardal bestemt mente vedkommende ikke hadde. Fardal har forklart at han derfor endret tallkarakterene på vitnemålet, men ikke de etterfølgende bokstavkarakterene. Fardal har videre forklart at han deretter la det forfalskede vitnemålet sammen med originalvitnemålet, og at han ved en feiltakelse sendte dette til universitetet da han søkte om opptak der.

Det sentrale spørsmål for retten er om det foreligger forsett og om det falske vitnemålet ble benyttet "i retsstridig Hensigt".

På bakgrunn av bevisførselen er retten kommet til at begge disse vilkårene er oppfylt, og at Fardal skal domfelles for forholdet. Basert på bevisførselen, fremstår Fardals forklaring med hensyn til at vitnemålet ble sendt ved en feiltakelse som lite troverdig.

Fardals etterfølgende adferd i telefonsamtale med Universitetet i Bergen, understøtter etter rettens mening at det foreligger forsett og at det er handlet i rettstridig hensikt.

Av dokumentert notat fra Universitetet, fremkommer det at Fardal den 29. juli 2013 ringte universitetet med ønske om å trekke søknaden sin. Han begrunnet dette med at han hadde fått et annet tilbud. I følge notatet svarte saksbehandleren at dersom han ikke hadde takket ja til plassen innen 26. juli, ville plassen falle bort automatisk, noe som saksbehandleren oppfattet at Fardal ble lettet over. I tillegg var Fardal opptatt av om universitetet kom til å makulere dokumentasjonen hans. Når dette sammenholdes med at Fardal i samme telefonsamtale bekreftet overfor saksbehandleren at han hadde fått varsel om at den innsendte dokumentasjonen skulle kontrolleres nærmere, finner retten det hevet over enhver rimelig og forstandig tvil at Fardal handlet forsettlig og i rettstridig hensikt da han sendte inn søknaden med det forfalskede vitnemålet til Universitetet i Bergen.

Retten presiserer at tiltaleposten gjelder at tiltalte har benyttet forfalsket vitnemål "ved en eller flere" anledninger i perioden 2011- 2013. Det er kun det forfalskede vitnemålet fra søknaden i 2013 som har vært gjenstand for bevisførsel, og domfellelsen gjelder således kun for 2013.

Fardal har hevdet at forfalskningen var så dårlig utført at mottakeren uten videre kunne avslører forfalskningen. Vitnet Dalsbø fra universitetet bekreftet at det er lett å se at vitnemålet er forfalsket. Bestemmelsen krever imidlertid ikke at mottakeren er lurert for at benyttelsen av det falske dokumentet skal være fullbyrdet. Retten viser for dette også til kommentarutgaver.no om bestemmelsen, note 6. Om falsken er så dårlig utført at mottakeren uten videre avslører den, foreligger det likevel fullbyrdet forbrytelse.

Tiltalte forsøkte ved to anledninger å trekke søknaden sin fra behandling ved universitetet, og den fremlagte dokumentasjonen viser noen uklarheter med når tiltalte ble informert om at Universitetets mistanke i forhold til når han forsøkte å trekke søknaden. Mistanke om forfalskning ble oppdaget 30. mai 2013. Da svarbrev på opptak ble sendt til tiltalte, var det opplyst at "Behandlingen er utsatt fordi vitnemål eller utskrift må sjekkes". Retten kan imidlertid ikke se at dette får betydning ved rettens vurdering, all den tid det er forholdene ved innsendelsen av søknaden med det forfalskede vitnemålet som er avgjørende. I så fall måtte tiltalte Fardal ha trukket søknaden med det forfalskede vitnemålet *før* den kom universitetet i hende.

Fardal domfelles etter dette for slik overtredelse som beskrevet i tiltalebeslutningen post III, for søknad innsendt i 2013.

Post IV

a) Gjelder begge de tiltalte

Tiltaleposten gjelder overtredelse av bokføringsloven ved at Fardal som daglig leder og tiltalte Khadkham som styreleder i MA Prosjekt AS i perioden mai 2011 til konkursåpning 13. februar 2012 helt eller delvis unnlot å føre eller sørge for føring av selskapets regnskaper.

Fardal har erkjent straffeskyld for en mer begrenset periode enn hva tiltalen omhandler. Han har forklart at han fra september 2011 ikke besørget føring av regnskap. Han leverte bilagene til regnskapsfører, men regnskapsfører førte ikke regnskapene på grunn av manglende betaling. For perioden mai til august 2011 har tiltalte forklart at det ble ført regnskap, i hvert fall frem til sommeren.

Khadkham har ikke erkjent straffeskyld. Hun har forklart at hun overlot all regnskapsførsel til regnskapsfører. Hun har videre forklart at hun ikke er særlig kjent med det norske lovverket. Hun involverer seg i selskapene som eier, men ikke når det gjelder regnskap. Virksomheten for øvrig styres av ektemannen. Hun har videre forklart at hun ikke er kjent med de plikter en styreleder har.

Når det gjelder forholdene i post IVa, har tiltalte Khadkham forklart at regnskapsfører burde varslet henne dersom noe var galt.

På bakgrunn av bevisførselen, særlig forklaringene fra st.aut. revisor Pettersen og regnskapsfører Teigen, finner retten at det er hevet over enhver rimelig og forstandig tvil at selskapets regnskaper ikke var tilstrekkelig ført frem mot konkursåpning 13. februar 2012, men at det foreligger slik tvil om hvorvidt regnskapene var tilstrekkelig ført i perioden mai 2011 og ut august 2011, at det er perioden fra september 2011 til konkursåpningen som må legges til grunn.

Retten har for dette vektlagt vitneforklaringen fra regnskapsfører Teigen, som forklarte at regnskapet var ført til og med august 2011. I følge Pettersen var det imidlertid "total mangel" på avstemming og kontroll og regnskapet var heller ikke avstemmbart. Usikkerheten Teigens forklaring skapte, vurderes som reell, og kommer tiltalte til gode, og retten legger til grunn at regnskap ikke var besørget ført fra og med september 2011.

Fardal var aktiv i selskapets anliggender og hadde i egenskap av daglig leder plikt til å besørge regnskapene tilstrekkelig ført. Han handlet med nødvendig skyld og domfelles i tråd med ovennevnte.

Når det gjelder tiltalte Khadkham har retten funnet det hevet over enhver rimelig og forstandig tvil at også hun i samme periode har unnlatt å besørge føring av selskapets regnskaper, og at hun handlet med nødvendig skyld. Khadkham har erkjent at hun ikke kan

den norske lovgivningen når det gjelder selskapers virksomhet. Som styreleder hadde hun plikt til å sette seg inn i regelverket som gjaldt, herunder for føring av selskaps regnskaper. Dette har hun selv forklart at hun ikke har gjort.

På bakgrunn av forklaringene fra begge de tiltalte, legger retten til grunn at selv om det var Fardal som var den som i hovedsak styrte forretningene, var også Khadkam delaktig i diskusjoner og hadde innflytelse på driften. I en situasjon hvor hun på bakgrunn av egen og medtiltalt forklaring var klar over selskaps økonomiske situasjon, at hun ofte i denne perioden diskuterte selskaps problemer og behov for midler, og samtidig leiet ut driftstilbehør til selskapet fra sitt enkeltmannsforetak for en svært høy leiesum, mener retten hun utøvde ledelsesfunksjoner, og at det utgjør en uaktsom handling ikke å sørge for at regnskapene ble ført.

Retten finner på denne bakgrunn bevist at Khadkam handlet uaktsomt. Hun blir å domfelle for post IVa.

b) – gjelder Fardal

Tiltaleposten gjelder at Fardal som daglig leder og styreleder i Dara Marine AS unnlot helt eller delvis å føre eller sørge for å føre selskaps regnskaper i perioden mai 2011 til konkursåpning 25.10.2012.

Fardal har ikke erkjent straffeskyld for forholdet.

Regnskapsfører Hansen husket ikke eksakt hva som ble gjort fra hans selskaps side. Imidlertid forklarte Hansen at Fardal ikke leverte alt hva Hansen behøvde for å føre regnskapet komplett. Sammenholdt med forklaringen fra st.aut. revisor Pettersen, har retten funnet det hevet over enhver rimelig og forstandig tvil at regnskap ikke ble ført i tilstrekkelig grad slik som bokføringsloven krever, i angjeldende periode.

I den grad regnskap er ført, legger retten i tråd med Pettersens forklaring til grunn at regnskapet ikke er ført i tråd med bokføringslovens regler. At Fardal som daglig leder og styreleder ikke besørget dette, vurderer retten som i den minste en grov uaktsom handling. Han domfelles i tråd med tiltalebeslutningen post IVb.

Post V

Tiltaleposten gjelder overtredelse av ligningsloven ved ikke å ha levert selvangivelse med vedlegg for MA Prosjekt AS for 2010 i tide, i egenskap av daglig leder.

Tiltalte har erkjent straffeskyld for ikke å ha levert selvangivelse for 2010 i den grad dette ikke er innlevert. På bakgrunn av forklaringen fra regnskapsfører Håkon Hansen legger retten til grunn at MA Prosjekt AS ikke leverte selvangivelse med vedlegg til Skatt Vest for inntektsåret 2010 innen utgangen av mai 2011. Som den reelle bestyrer i selskapet

pliktet Fardal dette. Han handlet i det minste uaktsomt, og domfelles i tråd med tiltaleposten.

Post VI – gjelder begge

Tiltaleposten gjelder at Fardal i egenskap daglig leder og Khadkam som styreleder i MA Prosjekt AS for flere terminer i 2010 og 2011 unnlot å gjennomføre forskuddstrekk i lønnsutbetalinger til ansatte mv.

Fardal har forklart at han ikke satte skattetrekk inn på egen konto, og at det heller ikke ble satt inn tilstrekkelig med midler til å betale skattetrekket. Fardal og Khadkam har inngått avtale med Kemneren i Bergen om å betale tilbake deler av beløpet som skulle vært satt inn, totalt kr. 130 000.

Enhver som betaler lønn, plikter å betale skattetrekk. Dette gjelder selv om det er lite midler i selskapet. Som arbeidsgiver plikter Fardal som daglig leder og Khadkam som styreleder, å gjennomføre forskuddstrekk, samt å holde forskuddstrekk tilbake og adskilt fra virksomhetens øvrige midler.

På bakgrunn av forklaringen fra Nina Sylvi Thorstensen, som er regnskapskontrollør i Bergen kommune, finner retten at dette ikke er gjort. Retten har også vektlagt forklaringen fra regnskapsføreren, som forklarte at det ikke var opprettet egen skattetrekkkonto, slik at eventuelle skattetrekkmidler uansett ikke ble separert.

Som beskrevet ovenfor, var det Fardal som var den aktive utøveren i selskapet. Ved ikke å foreta eller sørge for at det ble foretatt beregning og trekk, herunder separering etter skattebetalingsloven, mener retten han i det minste handlet grovt uaktsomt, og domfelles i tråd med tiltaleposten.

Retten finner videre at Khadkam har handlet grovt uaktsomt ved ikke å besørge dette, slik som loven krever, og som hun som styrets leder har plikt til å sørge for blir utført. Hennes mangel på kunnskap om regelverket endrer ikke dette. Som styreleder har hun plikt til å sette seg inn i gjeldende regelverk, samt å sørge for at de blir overholdt. Selv om Fardal var den aktive i utøvelsen av ekteparets bedrifter, var Khadkam klar over at det var ansatte i selskapet, og at det således ble betalt ut lønn. Når det sammenholdes med at hun var klar over at det var likviditetsproblemer i selskapet, og at hun som beskrevet ovenfor hadde innflytelse på driften, legger retten til grunn at hun har handlet grovt uaktsomt. Hun domfelles som beskrevet i tiltalebeslutningen.

Begge de tiltalte dømmes etter dette i tråd med tiltalebeslutningen post VI.

Retten til å drive næringsvirksomhet – Fardal

Det følger av straffeloven (1902) § 29, at den som har begått en straffbar handling som blant annet viser at vedkommende er uskikket til en stilling, kan, når allmenne hensyn tilsier det, fratras retten til å ha en stilling eller utøve en virksomhet. Om rettighetstap skal idømmes, må vurderes konkret.

Retten er enig med aktor i at vilkårene for å fradømme Fardal retten til å drive næringsvirksomhet er til stede, og at slikt rettighetstap skal idømmes. Spørsmålet for retten har vært om, og i hvilken grad, det skal få betydning at de forhold Fardal nå domfelles for, ligger tilbake i tid.

Avgjørende for rettens vurdering har vært at Fardal tidligere er domfelt for lignende overtredelser, og at han ved sin adferd vist gjennom de forhold han nå domfelles for, fortsatt viser en uskikkethet til å drive virksomhet. Retten viser herunder til at bevisførselen i nærværende sak har vist at Fardal har stått bak gjennomgående rot og misligheter i flere av de selskapene han har hatt hånd om, og at dette har skjedd over lang tid. På denne bakgrunn mener retten han til tross for tidselementet skal idømmes rettighetstap som begjært. Etter en helhetsvurdering fastsettes forbudet til tre år.

Retten til å drive næringsvirksomhet – Khadkam

Retten er videre enig med aktor i at vilkårene for å fradømme Khadkam retten til å drive næringsvirksomhet er til stede. Khadkam har over en årrekke drevet næringsvirksomhet, uten å ha satt seg inn i hva som kreves for å drive virksomhet i Norge.

Retten har imidlertid etter en helhetsvurdering imidlertid kommet til at det ikke skal idømmes rettighetstap overfor henne idet dette vil fremstå urimelig. Retten har for Khadkam lagt vekt på at de straffbare forhold hun nå domfelles for, ligger nærmere fire og et halvt år tilbake i tid. Sammenholdt med at hun domfelles for første gang, og i mer begrenset omfang enn Fardal, mener retten tidselementet overfor henne skal få en annen betydning og skal gi et avgjørende utslag. Hun frifinnes etter dette for kravet om rettighetstap.

Straffutmåling Fardal

Fardal er tidligere domfelt for regnskapsovertredelser m.v., og retten vektlegger dette i skjerpene retning. Den tidligere domfellelsen var ved Bergen tingretts dom av 1. mars 2004. Han ble da dømt til 105 dager fengsel for overtredelse av merverdiavgiftsloven, regnskapsloven og ligningsloven, samt for bedrageri. Straffeloven (1902) § 61 kommer således til anvendelse.

Allmennpreventive hensyn veier tungt ved slike lovovertrædelser Fardal nå domfelles for.

Høyesterett har videre i flere avgjørelser pekt på at forsømmelser av blant annet regnskapsførsel i næringslivet må ses på som et alvorlig straffbart forhold. Både av hensyn til regnskapenes betydning for styringen av foretakenes egen økonomi, hensynet til fordringshaverne og hensynet til at regnskapene er grunnlaget for den offentlige myndighetskontroll med skatte- og avgiftsoppgjørene.

Bevisførselen i nærværende sak, har vist en manglende oversikt, kontroll og gjennomføring av de formelle krav som stilles til næringsdrivende. Retten viser til de regnskapskyndiges forklaringer, samt forklaringene fra bostyrerne, som alle har forklart at det hele var preget av rot og uoversiktligheter, sammenblanding mellom økonomien til de forskjellige selskapene og sammenblanding mellom selskapene og tiltaltes privatøkonomi.

Når det gjelder svikaktig dobbeltsalg, skal det som det klare utgangspunkt reageres med ubetinget fengsel. For en slik verdi som i denne saken, legger retten til grunn at straffen isolert sett ville vært på ca 90 dager fengsel.

Når det gjelder overtredelsene av bokføringsloven, samt for forfalskning av vitnemål, ville disse isolert sett hver for seg ført til en kortere ubetinget straff.

Overtredelsene av skattebetalingsloven og ligningsloven ville isolert sett ført til bøtestraff, og anses derfor som skjerpende omstendigheter, jf. § 63 annet ledd.

Tiltalte har erkjent straffeskyld for post V og VI, og delvis for post IVa. Straffeloven § 59 annet ledd om tilståelsesrabatt kommer således til anvendelse, om enn i begrenset grad.

Idømmelse av rettighetstap slik som beskrevet ovenfor, er straff, og retten legger til grunn at dette skal hensyntas ved reduksjon i straffen.

Mest vekt i formildende retning, har den lange liggetiden saken har hatt hos politiet. Liggetiden, som er på over ett år, innebærer også et brudd på EMK, og skal komme Fardal til gode ved straffutmålingen. Uten den lange saksbehandlingstiden, ville straffen vært satt til fengsel i 120 dager. Etter en samlet vurdering er retten kommet til at den lange saksbehandlingstiden skal føre til at deler av straffen gjøres betinget. Straffen settes etter dette til 120 dagers fengsel, hvorav 75 dager gjøres betinget med en prøvetid på to år.

Retten har ikke funnet grunnlag for samfunnsstraff.

Straffutmåling Khadkam

Khadkam er ikke tidligere straffet i Norge. Hun domfelles nå for overtredelse av bokføringsloven, som isolert sett ville ført til en kortere fengselsstraff, samt for overtredelse av skattebetalingsloven, som isolert sett ville ført til en bot, og anses som en skjerpende omstendighet, jf. straffeloven (1902) § 63 annet ledd.

De samme skjerpende momenter som for Fardal kommer også til anvendelse for Khadkam.

I formildende retning skal den lange saksbehandlingstiden hos politiet tillegges vekt. Aktor har påstått 15 dager betinget fengsel, og retten vurderer dette som passende.

Annet / avslutning:

Sakskostnader er ikke påstått, og idømmes heller ikke.

Straffeloven av 2005 trådte i kraft med virkning fra 1. oktober 2015. I den grad den nye loven gjenspeiler et mildere syn med hensyn til straffutmåling eller straffbarhet, skal den nye loven anvendes.

Tilsvarende overtredelser som de tiltalte nå domfelles for, blir ikke bedømt mildere etter den nye lovgivningen. Den nye loven er således ikke anvendt.

Dommen avsagt med dissens for post I, for øvrig enstemmig.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Dette skyldes fagdommerens ferieavvikling og arbeidsbelastning i perioden. Aktørene har vært orientert om dette underveis.

DOMSSLUTNING

Rune Fardal, født 12.01.1959, frifinnes for tiltalebeslutningen post I.

Rune Fardal, født 12.01.1959, dømmes for overtredelse av

- straffeloven (1902) § 277
- straffeloven (1902) § 182 første ledd første straffalternativ
- bokføringsloven § 15 første ledd første punktum jf § 7 første ledd
- ligningsloven § 12 - 1 nr 1 bokstav d
- skattebetalingsloven § 18 - 1 første ledd første straffalternativ

til fengsel i 120 –etthundreogtyve- dager, jf. straffeloven (1902) § 61 for tiltalebeslutningens post IV, V og VI, § 63 annet ledd for tiltalebeslutningen post V og VI.

Fullbyrding av 75 –syttifem- dager av straffen utsettes med en prøvetid på to år jf. straffeloven 1902 §§ 52-54.

Rune Fardal, født 12.1.1959, dømmes til å betale erstatning til Sandviksboder Kystkultursenter med kroner 550 000 –femhundreogfemtitusen- innen 14 –fjorten- dager fra dommens forkynnelse, med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3 fra forfall og til betaling skjer.

Rune Fardal, født 12.1.1959, dømmes til tap av retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet, herunder å være daglig leder, inneha ledende stilling, eller sitte i noe styre for en periode av 3 –tre- år fra dommen er rettskraftig, jf. straffeloven (1902) § 29.

Daranee Khadkham, født 13.3.1960, dømmes for overtredelse av

- bokføringsloven § 15 første ledd første punktum jf § 7 første ledd,
- skattebetalingsloven § 18 - 1 første ledd første straffalternativ

til fengsel i 15 –femten- dager. Fullbyrding av straffen utsettes med en prøvetid på to år jf. straffeloven 1902 §§ 52-54.

Straffeloven 1902 § 63 annet ledd får anvendelse for tiltalebeslutningen post VI.

Rettighetstap for Daranee Khadkham, født. 13.3.1960, idømmes ikke.

Postforkynning

Dommen postforkynnes for de domfelte av retten. Mottakskvittering vil bli ettersendt til aktor i saken. Dersom mottakskvittering ikke er innsendt retten innen en uke etter angitt forkynningstidspunkt, vil dommen bli sendt politiet ved aktor for forkynning.

Retten hevet

Berit Sangolt

Trond Inge Daviknes

Bjørge Borsholm

RETTLEDNING TIL DOMFELTE I TINGRETTE

Anke over tingrettens dom

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. Anke over en dom i tingretten må settes fram innen to uker fra den dag dommen er avsagt eller forkynt. Domfelte må innen samme frist angi om det begjæres ny behandling av rettskrav pådømt til fordel for fornærmede eller andre, slik som nevnt i straffeprosessloven § 3.

Hvis du mener at skyldkravene for straff ikke er oppfylt, kan du anke over bevisvurderingen under skyldspørsmålet. Du kan også anke over lovanvendelsen under skyldspørsmålet, utmålingen av straff eller annen rettsfølge, og over feil ved saksbehandlingen.

Lagmannsretten kan nekte å behandle anken hvis retten finner det klart at den ikke vil føre frem. Hvis saken gjelder en forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, vil anken bare kunne nektes fremmet når retten finner at anken gjelder spørsmål av mindre betydning, eller at det ellers ikke er grunn til at anken blir fremmet. I saker hvor påtalemyndigheten ikke har påstått eller det ikke er idømt annen reaksjon enn bot, inndragning, eller tap av retten til å føre motorvogn, kan anken bare fremmes dersom særlige grunner taler for det.

Hvis anken blir fremmet, får du oppnevnt en forsvarer som betales av det offentlige. Dersom du ønsker en bestemt forsvarer, bør du opplyse om det samtidig med anken eller så snart som mulig senere.

I ankeerklæringen må nevnes:

- den dom som ankes, om anken gjelder hele dommen eller bare enkelte tiltaleposter, og om den omfatter avgjørelse om inndragning
- om anken gjelder saksbehandlingen, bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen under skyldspørsmålet, eller avgjørelsen om straff eller annen rettsfølge
- når anken gjelder saksbehandlingen; hvilken feil som påberopes
- om det begjæres ny behandling av rettskrav til fordel for fornærmede eller andre, som nevnt i straffeprosessloven § 3

Ved begjæring om ny behandling av krav som nevnt i straffeprosessloven § 3, må det angis:

- VII** om den gjelder hele avgjørelsen
- VIII** det resultat som kreves
- IX** de feil som gjøres gjeldende
- X** den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- XI** de bevis som vil bli ført

Videre bør nevnes:

- nye bevis som påberopes
- den endring som ønskes
- ved anke over lovanvendelsen; hvilken feil anken grunnes på

Du kan sette fram ankeerklæringen skriftlig eller muntlig for den tingretten som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten (f.eks. statsadvokaten eller politiet). Hvis du er varetektsfengslet, kan du også sette fram anken for tilsatte i fengselet. Forsvareren eller en annen advokat kan gi råd om du bør erklære anke, og eventuelt hjelpe deg med å skrive ankeerklæringen. Du kan også få hjelp til å skrive ankeerklæringen hos tingretten, påtalemyndigheten eller hos tilsatte i fengselet. I alle tilfelle må du selv underskrive ankeerklæringen.

Begjæring om ny behandling i tingretten

Hvis du er domfelt uten å ha vært til stede under hovedforhandlingen, kan du begjære saken behandlet på nytt. Vilkaene for ny behandling på grunn av møtefravær er at du gjør det sannsynlig at du hadde gyldig fravær, og at du ikke kan bebreides for at du unnlot å melde fra i tide. Begjæring om ny behandling må settes frem for tingretten eller påtalemyndigheten innen to uker fra dommen er forkynt.

Fengselsstraff

Dersom du er idømt fengselsstraff og har særlige ønsker om tidspunktet for soningen av denne, må du henvende deg til Kriminalomsorgen. Du vil få pålegg av Kriminalomsorgen om å møte til fastsatt tid og sted for soning av fengselsstraffen.

Dersom du har fått en dom på under fire måneder ubetinget fengselsstraff kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i eget hjem med elektronisk kontroll (§ 16.2 straffegjennomføringsloven). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Dersom du har fått en dom på under ett år ubetinget fengselsstraff kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i institusjon for behandling av avhengighet eller psykiske lidelser, spesielle former for omsorg eller attføring (§ 12 straffegjennomføringsloven). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Dersom du er idømt betinget fengselsstraff, betyr det at utmålingen eller fullbyrdelsen av straffen er utsatt i en prøvetid. Grunnvilkåret ved betinget dom er at du ikke begår noen ny straffbar handling i prøvetiden. Det kan være fastsatt andre vilkår i dommen. Hvis du begår en straffbar handling i prøvetiden, kan retten gi en samlet dom for begge handlingene eller særskilt dom for den nye handlingen. Hvis du bryter fastsatte vilkår, kan retten bestemme at straff helt eller delvis skal fullbyrdes.

Nærmere informasjon om ulike soningsformer og vilkårene for dette finnes på www.kriminalomsorgen.no

Samfunnsstraff

Dersom du er idømt samfunnsstraff, vil det si at du er pålagt å utføre samfunnsnyttig tjeneste, delta i program eller andre tiltak utarbeidet av Kriminalomsorgen i så mange timer som retten har bestemt. Samfunnsstraffen kan også inneholde forbud mot kontakt med bestemte personer. Kriminalomsorgen bestemmer når og hvordan straffen skal gjennomføres. Hvis du begår en ny straffbar handling før samfunnsstraffen er gjennomført, eller hvis du ikke utfører samfunnsstraffen, kan retten bestemme at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal fullbyrdes.

Ungdomsstraff

Dersom du er idømt ungdomsstraff, sendes saken til Konfliktrådet. Konfliktrådet vil innkalle til et stormøte hvor det skal utarbeides en ungdomsplan. Blir man ikke enige om en ungdomsplan, sendes saken tilbake til domstolen som avgjør om hele eller deler av den betingede straffen skal fullbyrdes. Hvis du begår en ny straffbar handling før ungdomsstraffen er gjennomført, eller hvis du bryter vilkårene satt i ungdomsplanen, kan retten bestemme at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal fullbyrdes.

Bot

Hvis en bot ikke blir betalt til fastsatt tid, vil den bli innkrevet av Statens Innkrevingsentral ved lønnstrekk eller annen tvangsfullbyrdelse. Lykkes ikke dette, må den subsidiære fengselsstraffen sones.